

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, סמדר שאול

כרך 5, גיליון 5, מאי 2017

תוכן העניינים

- לא "יותר פלסטינים מהפלסטינים": תגובות הגולשים באיראן למסמך העקרונות של חמאס..... 3
- "משבר הפיצה" - קמפיין ההסברה הויראלי למען האסירים הפלסטינים..... 5
- "מלחמת האימהות" - המאבק על מורשת אתאטורק..... 7

דבר העורכים

הדסק לחקר רשתות ע"ש דורון הלפרן שמח להגיש לכם את גיליון מאי של **ביהייב**. בגיליון הנוכחי ניחשף לביקורת כלפי המשטר האיראני בשל גישתו העוינת את ישראל והמשאבים שמקצה לכך על פני השקעתם באזרחי המדינה, הבולטת למול הגישה הפרגמטית שמציג חמאס במסמך העקרונות ממאי האחרון ביחס לסכסוך הישראלי-פלסטיני; נסקור את התמיכה חסרת התקדים לה זוכה מאבק האסירים הפלסטינים ברשתות, ואת מורת הרוח והסלידה שרוחשים הגולשים הפלסטינים כלפי מנהיגותו של יושב ראש הרשות הפלסטינית שנתפס כמי שאינו פועל לקידומו, העומדים בניגוד לאהדה לה זוכה מרואן ברגותי, מוביל המאבק; ונסיים בביטוי נוסף למתח הפנימי השורר בטורקיה בין החילונים לאיסלאמיסטים, המתבטא בניסיונות של תומכי ארדואן לערער על מורשתו של מייסד הרפובליקה, אתאטורק, ותוך כך לעצב מחדש סמלי עבר בדמותו של הנשיא.

קריאה מהנה!

לא "יותר פלסטינים מהפלסטינים": תגובות הגולשים באיראן למסמך העקרונות של

חמאס

ד"ר רז צימט

מסמך העקרונות והמדיניות החדש שפרסם חמאס בראשית חודש מאי עורר שיח ער ברשתות החברתיות באיראן החושף ביקורת ציבורית רחבה לנוכח העוינות הנמשכת מצד המשטר האיראני כלפי ישראל ותמיכתו בפלסטינים, בשעה שחמאס מגלה נכונות, לכאורה, להגמיש את עמדותיו. המסמך מהווה בעיני גולשים איראנים רבים תמיכה לתפיסתם הגורסת כי אין עוד הצדקה לכך שאיראן תנקוט גישה קיצונית יותר מזו של הפלסטינים ביחסה לישראל, וכי על המשטר האיראני להעדיף את הטיפול במצוקות אזרחיו על פני המשך הסיוע בנושא. השיח הציבורי באיראן חושף ניכור ואכזבה ביחס לפלסטינים, כמו גם כעס על המחיר שאיראן משלמת בשל המשך תמיכתה בהם.

במסיבת עיתונאים שנערכה בדוחא, בירת קטאר, ב-1 במאי פרסם ראש הלשכה המדינית של חמאס, ח'אלד משעל, את "מסמך העקרונות והמדיניות הכללית". המסמך מציג גרסה מרוככת של אמנת חמאס המקורית משנת 1988 ביחס לסכסוך הישראלי-פלסטיני. הוא מתרחק מהאנטישמיות הבוטה של אמנת חמאס, נמנע מהקריאה להשמדתה של ישראל, ומסכים להקמת מדינה פלסטינית בגבולות 1967, אם כי מבלי לוותר על כל פלסטין ועל זכות ההתנגדות. בעוד שבתקשורת הממסדית באיראן המסמך לא עורר עניין רב, הרי שברשתות החברתיות התנהל שיח נוקב סביב השינוי בעמדת חמאס, במיוחד על רקע עוינות המשטר האיראני כלפי ישראל ושלילה מוחלטת של זכותה להתקיים, שנותרה עקבית ובלתי-מתפשרת מאז המהפכה האסלאמית.

**תמונה שהעלה גולש לטוויטר,
תחת הכותרת: "האופן בו נהג
חמאס כלפי איראן בהכרתה
בקיומה של ישראל"**

לביקורת כלפי הפלסטינים שורשים היסטוריים המגיעים עד לשנות השמונים, עם תמיכתם בעיראק במלחמתה נגד איראן. הביקורת הציבורית כלפי חמאס באופן ספציפי גברה בשנים האחרונות בעקבות התייצבותם לצד המורדים במלחמת האזרחים בסוריה, בניגוד לעמדת איראן. בשעה שטהראן העמיקה את מעורבותה בסוריה באמצעות תמיכה במשטרו של הנשיא אסד, הפנתה חמאס עורף לציר "ההתנגדות" – הכולל את סוריה, חזבאללה ואיראן בראשו – שחמאס הייתה חלק ממנו משך שנים ארוכות, והצהירה על תמיכתה באופוזיציה הסורית. תמיכת חמאס במתקפה הסעודית בתימן נתפסה בעיני איראן כסטירת לחי נוספת ועדות להעדפת חמאס את קידום קשריה עם ערב הסעודית והמחנה הסוני על פני קשריה עם טהראן. הטיב לתאר זאת אחד הגולשים כשטען כי לא זו בלבד שחמאס אינה קרובה אידיאולוגית לאיראן, אלא שאין היא מוכנה לשלם מחיר פוליטי כלשהו למען איראן, והיא אף אינה מגנה הרג שיעים בעיראק.¹

התחושות השליליות כלפי חמאס התבטאו היטב בתגובות הגולשים למסמך העקרונות. אלה כללו ביקורת על הסיוע האיראני לחמאס ותהיות ביחס להצדקתו, נוכח נכונות חמאס לשנות את מדיניותו כלפי ישראל בניגוד גמור לעמדת איראן. עיקר הביקורת הופנתה כלפי המשטר האיראני הממשיך לסייע לפלסטינים ואפילו לחמאס (בעיקר לזרוע הצבאית) על חשבון הטיפול במצוקות אזרחי איראן. מספר גולשים צייצו את

הסיסמה: "לא עזה, לא לבנון, אקריב את חי למען איראן". סיסמה זו אומצה על-ידי האופוזיציה הרפורמיסטית במהלך מהומות 2009 ונועדה לבטא את דרישתם כלפי השלטונות להתמקד בפתרון הבעיות הניצבות בפני אזרחי איראן, במקום לסייע במאבקי המוסלמים ברחבי העולם.² ביקורת נמתחה גם על עמדתו האידיאולוגית הקיצונית והבלתי מתפשרת של המשטר כלפי ישראל, הבולטת אף יותר על רקע השינוי בעמדת חמאס. אחד הגולשים ציין בציניות כי לנוכח מסמך העקרונות של חמאס, הפכו ממשלת ישראל והמשטר האיראני לשני הגורמים היחידים שאינם מכירים בגבולות 1967.³ מספר גולשים אף הציעו בלגלוג להוסיף לתהלוכות "יום ירושלים העולמי", המצוין מדי שנה באיראן ביום השישי האחרון של חודש רמדאן, קריאות בדבר "מוות לחמאס", בצד הקריאות המסורתיות בגנות ישראל וארה"ב.⁴

מי שהטיב למנף את הסיטואציה היו גולשים המזוהים עם מבקרי המשטר והרפורמיסטים אשר ניצלו את מסמך העקרונות החדש כחיזוק לעמדתם הגורסת שעל איראן לשקול מחדש את הסיוע הכספי והצבאי שהיא מעניקה לפלסטינים בכלל, ולחמאס בפרט. העיתונאי האיראני הגולה אחמד באטבי העלה ציוץ ובו תהה כמה בתי ספר, בתי חולים ופארקים היה ניתן להקים באיראן באמצעות הכספים שהועברו על-ידה לכיסי הארגון משך שנים.⁵ ייתכן כי לביקורת על תמיכת איראן בחמאס תרמו הדיווחים שהתפרסמו לאחרונה הנוגעים להגדלת הסיוע האיראני לזרוע הצבאית של הארגון בעקבות בחירתו של יחיא סינואר כמנהיג החדש של חמאס בעזה.

גולשים המזוהים עם תומכי המשטר בימין השמרני נמנעו, על פי רוב, מהתייחסות לשינוי בעמדת חמאס, הגם שאחדים מהם ביקשו להמעיט מחשיבותו. כך, למשל, פרסם העיתונאי מוחמד קאדרי מסוכנות הידיעות השמרנית "מהר" ציוץ בטוויטר בו מתח ביקורת על אמצעי התקשורת המזוהים עם המחנה הרפורמיסטי המתעקשים, לדבריו, להציג את מסמך חמאס כביטוי לפשרה, אף שאין בו כל הכרה בגבולות 1967.⁶ התעלמות החוגים השמרנים באיראן ממסמך חמאס יש בה כדי לשקף מבוכה מצד תומכי המשטר לנוכח השינוי בעמדת חמאס, העלול להחליש את ההצדקה בדבר מדיניותה הבלתי-מתפשרת של איראן ביחסה לסכסוך הישראלי-פלסטיני.

אין זו הפעם הראשונה שהרשתות באיראן הופכות זירה מרכזית לויכוח סביב מדיניות איראן כלפי הפלסטינים. הדבר ניכר, לדוגמה, בשיח הציבורי שהתפתח בקיץ 2014, ערב "יום ירושלים העולמי", שנועד לבטא את תמיכת איראן והעולם המוסלמי בפלסטינים ובמאבקם ל"שחרור ירושלים". יום ירושלים, שהתקיים בשנה זו בצל מבצע "צוק איתן", עורר תגובות מסויגות ביחס לתמיכת איראן בפלסטינים. גולשים רבים הביעו את דעתם כי איראן אינה צריכה לסייע לפלסטינים כל עוד אזרחיה סובלים בעצמם מדיכוי פוליטי וממצוקות כלכליות. יתרה מזאת, במקרים רבים כללו התגובות גילויי עוינות כלפי חמאס, הפלסטינים והערבים בכלל.⁷

תגובות הגולשים האיראנים למסמך המדיניות החדש של חמאס מציג ביטוי נוסף לגישתו המורכבת של הציבור האיראני כלפי הפלסטינים, המתאפיינת בתמיכה במאבק הפלסטינים לעצמאות הנובע משיקולים אידיאולוגיים המבוססים על זכותם של הפלסטינים להגדרה עצמית, לצד משקעי העבר בין איראנים לערבים ככלל, והעדפת הטיפול במצוקות הפנימיות. נכונות הפלסטינים, ובכלל זה חמאס, לנהל מו"מ עם ישראל ולהגמיש את עמדתם כלפיה מעוררת תהיות בקרב חלקים בציבור האיראני בדבר הגישה הדוגמתית הנוקשה של איראן המציגה את עצמה כ"יותר פלסטינית מהפלסטינים", ומעמיקה את הספקות בתמיכתה הבלתי-מסויגת של ארצם בפלסטינים, גם על חשבון הסיוע לנזקקים מבית.

"משבר הפיצה" - קמפיין ההסברה הויראלי למען האסירים הפלסטינים

ד"ר מיכאל ברק

ב-17 באפריל, "יום האסיר הפלסטיני", פתחו בשביתת רעב קרוב ל-1,200 אסירים ביטחוניים פלסטינים בהנהגתו של מרואן ברגותי, במחאה על תנאי מעצרם בבתי הכלא בישראל. השביתה שהסתיימה ב-27 למאי, לוותה לכל אורכה בקמפיין הסברה שהופץ ברשתות החברתיות תחת השם "שביתת הכבוד" (מצ'ראב אל-כראמה), וזכה לתמיכה חסרת תקדים בקרב גולשים ממדינות ערב ומהפזורה הפלסטינית. לצד הבעת סולידריות עם השובתים, חושף השיח הרשתי סלידה עמוקה הרווחת בקרב פלסטינים רבים, בהם תומכי פת"ח, מהנהגת יושב ראש הרשות הפלסטינית, מחמוד עבאס, המתואר כאופורטוניסט המבקש לדכא כל גורם העלול לאיים על מעמדו, כולל את שביתת האסירים. זאת בשעה שברגותי, השפוט לחמישה מאסרי עולם ולעשרות נוספות של שנים, נתפס בעיני רבים כמנהיג ראוי שבכוחו לשקם את תדמיתה של תנועת הפת"ח.

**פרופיל פייסבוק של גולש סעודי
המזדהה עם מאבק האסירים, תחת
הכותרת "מביע סולידריות"**

במסגרת הקמפיין הרשתי שזכה לארבעה וחצי מיליון צפיות, הביעו גורמים רבים, בהם ארגוני זכויות אדם, תנועות הקוראות לחרם נגד ישראל (BDS),⁸ אמצעי תקשורת ערביים,⁹ וגולשים ערביים מכל רחבי העולם,¹⁰ הזדהות עם המאבק. הגולשים הפלסטינים התפארו בו, ותיארו זאת כמאבק הרואי שהשיב את הכבוד לפלסטינים ואת הבעיה הפלסטינית לתודעת העולם,¹¹ בעוד שברגותי תואר כמי שמסמל את "פלסטין החדשה", הודות לרוח המאבק שהוא מפיח בציבור הפלסטיני. גולשים ערבים ובהם פלסטינים קראו שלא להסתפק במחאה המקוונת ולצאת במרי עממי, הכולל עימות עם כוחות הביטחון הישראלי וחסיומת צירי תנועה של המתנחלים, על מנת למנוף את המאבק.¹²

במסגרת קמפיין רשתי נוסף בשם "אתגר המים והמלח", שזכה לחשיפה חסרת תקדים של קרוב לתשעה מיליון צפיות, העלו הגולשים תמונה או סרטון שבהם הם נראים שותים כוס ובה תרכיז של מים ומלח, כסמל לתזונה עליה מתבססים האסירים במהלך שביתת הרעב.¹³ בין המשתתפים ב"אתגר" נמנים אומנים ערבים פופולאריים, דוגמת הזמר העזתי מחמד עסאף,¹⁴ מנחה תכנית הריאליטי Arabs Got Talent המשודרת במפרץ ובמדינות ערביות נוספות, ובני משפחתו של ברגותי, בנו אעראב ונכדתו רבא. התגייסות בולטת נוספת מצד הגולשים נרשמה בקמפיין שקרא להטלת חרם על "פיצה האט" בעקבות סרטון פרסומת שהעלתה השלוחה בישראל לחשבון הטוויטר שלה, השם ללעג את ברגותי, לאחר שתועד אוכל וופל "טורטית", תחת הכותרת: "ברגותי, אם כבר לשבור שביתה, לא עדיף עם פיצה?". הקמפיין זכה לעשרות אלפי קריאות ששותפו על ידי מאות אלפים נוספים, בעקבותיו הוסר הסרטון ונותקו הקשרים בין פיצה האט לחברת הפרסום.¹⁵ גולשים רבים, בהם בנו של ברגותי, התייחסו לתרומתן של הרשתות בקידום מאבק האסירים והעלאתו לדיון ציבורי, כמו גם בהכרח לעבות את הפעילות בהן.¹⁶ באשר לסוגיית הטורטית, מיהרו הגולשים לטעון כי מדובר בקונספירציה של התעמולה הישראלית שנועדה לחבל בשביתה.¹⁷

מתוך השיח הרשתי נשקפת סלידה עמוקה כלפי יו"ר הרשות עבאס מצד גולשים פלסטינים רבים, תומכי חמאס ופת"ח כאחד, שלראייתם מגלה אדישות לגורל עמו. כך לדוגמה, תהה גולש פלסטיני מדוע לא ניצל יושב ראש הרשות את ביקורו אצל נשיא ארצות הברית, דונלד טראמפ, לטובת הצגת סוגית האסירים, בעוד שגולשות פלסטיניות בגדה תבעו מעבאס לעמוד לצד האסירים ולא לטמון ראשו באדמה. גולשים נוספים ציינו כי עבאס איננו ראוי להנהיג את העם הפלסטיני, כפי שהיטיב להציג זאת גולש פלסטיני מירדן: "טראמפ צריך להבין כי מחמוד

**גולשות עזתיות בסרטון שהועלה ליוטיוב
ובו הצטלמו כשהן שותות כוס מים ומלח
לאות תמיכה במאבק האסירים**

עבאס איבד את הלגיטימציה שלו מאז שנת 2009, וכי אין לו שליטה מלבד על כנופיית פתח.¹⁸ תומכי חמאס הלהיטו את הרוחות כשטענו כי לא די שיושב ראש הרשות מתעלם מבעיית האסירים, אלא שהוא אף מטיל סנקציות על רצועת עזה: "האסירים שלנו נאבקים בכלא בקיבוציהם הריקות, ועזה נאבקת בסגר של מחמוד עבאס בסבלנות ונחישות".¹⁹ אחד הגולשים אף ציין כי "ישראל מעולם לא ניתקה את החשמל בעזה והוכיחה לעולם את האנושיות שלה, לעומת הברבריות של מחמוד עבאס!",²⁰ כתזכורת לאיום ששיגר יושב ראש הרשות בסוף אפריל להפסיק את מימון עלויות העברת החשמל מישראל לרצועת עזה.

למול הביקורת לה זוכה עבאס, בולטת האהדה שמפגינים גולשים תומכי פת"ח כלפי ברגותי, שנתפס בעיניהם כערובה היחידה לשיקום התנועה הלאומית. לדברי גולש ממזרח ירושלים: "תנועת הפת"ח סתה ממסלולה.. היא איננה נחשבת עוד לחלוץ במאבק.. [..]", בעוד שלדבריו ברגותי פועל להחזירה למסלולה הרצוי.²¹ גולש אחר העיר כי עבאס מרוויח משיבתו של ברגותי בכלא בשל אי יכולתו של האחרון לתרגם את כוחו הפוליטי בשטח.²² תומכי פת"ח אחרים לרבות ברצועת עזה כתבו כי "מרואן ברגותי מייצג אותי".²³ התבטאויות אלה ואחרות מוכיחות כי ברגותי ממשיך להנות מבסיס תמיכה עממי נרחב, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בבחירות לוועד המרכזי של הנהגת פתח מדצמבר 2016, בה זכה ברגותי במקום הראשון (930 קולות מתוך 1300 בוחרים).

בתום 41 ימים הגיעה שביתה האסירים הפלסטינים לסיומה לאחר ניהול משא ומתן עם שרות בתי הסוהר, שבסופו הוסכם על הכפלת מספר הביקורים בכל חודש, מביקור יחיד לשני ביקורים, ועל נכונות לדון בהמשך על יתר הדרישות. תוצאות השביתה תוארו ברשתות כניצחון מפואר שצלח חרף ניסיונות ישראל להכשיל את המאבק, המהווה חיזוק למורל העם הפלסטיני ומוכיח כי עליו לגלות נחישות ודבקות במאבקו נגד ישראל.²⁴ הרשתות היוו פלטפורמה חשובה בהעלאת מאבק האסירים הפלסטינים לתודעת העולם, וההצלחה המסחררת לה זכו הקמפיינים הרשתיים, מהווה תמריץ עבור מארגניו שהתבטאו לא אחת בחשיבות ניצול הרשתות במאבק נגד ישראל. הקמפיינים הללו תורמים גם להעצמת כוחו הפוליטי של ברגותי, כשברקע מאבקי ירושה על מנהיגות הרשות הפלסטינית, לאחר לכתו של עבאס.

"מלחמת האימהות" - המאבק על מורשת אתאטורק

חי איתן כהן ינרוג'יק

עם שוך הסערה סביב תוצאות משאל העם שהסתיים בניצחון דחוק של נשיא טורקיה רג'פ טאיפ ארדואן, ואשר גרר האשמות בדבר זיופים, שב השיח החברתי בטורקיה לסדר היום המוכר, המתאפיין בחיכוך בין ציבור החילוניים לציבור האסלאמיסטים. ביטוי לכך התקבל בשיח שהתפתח ברשתות החברתיות בעקבות שידור תוכנית הטלוויזיה הטורקית "ההיסטוריה העמוקה", שעסקה בחיי האהבה של מייסד הרפובליקה, מוסטפא כמאל אתאטורק. העיסוק בהיבט זה של חייו האישיים של אתאטורק נחשב לחסר תקדים, ונתפס בעיני טורקים רבים כחצייה של קו אדום. אם לא היה די בכך, שימש יום האם הבינלאומי כהזדמנות נוספת לערער על מורשתו של אתאטורק בעקבות ניסיונות של גולשים שמרנים תומכי ארדואן לעצב מחדש את דמות "האמא הלאומית" של טורקיה בדמות אמו של ארדואן, במקום אמו של אתאטורק. "מלחמת האימהות" היא ניסיון נוסף לערער על צביונה של "טורקיה הישנה", תוך המרתה ב"טורקיה החדשה" של ארדואן, שבה סמלי עבר מרכזיים מאבדים בהדרגה את המונופול שלהם, או למצער, משנים משמעותית את צורתם; ביטוי נוסף לשינוי העמוק הפוקד את טורקיה בכל התחומים ב-15 השנים האחרונות.

**מייסד הרפובליקה אתאטורק,
ואימו, הגברת זוביידה**

בתוכנית שמטרתה לדברי מפיקה היא לשפוך אור על ההיסטוריה הלא גלויה של מייסד הרפובליקה אתאטורק, וששודרה ב-8 במאי בערוץ הטורקי "TVNET" המזוהה עם ממשל ארדואן, התארחו אישים המוכרים בציבור הטורקי בעמדתם השלילית כלפי אתאטורק. בתוכנית הציגו הללו טענות בדבר "גלריית האהובות", כהגדרתם, שבה החזיק לכאורה האחרון. כך לדוגמה טען ההיסטוריון סולימאן ישליורט כי אתאטורק קיים יחסים אסורים עם ילדתו המאומצת, ההיסטוריונית הידועה אפט אינאן, אותה כינה "אשת הנשיא הבלתי מוכרזת". משתתפי התוכנית הצביעו, בין היתר, על סמיכות בין חדרי השינה של השניים כעדות להצדקת טענתם. התוכנית זכתה לתשומת לב רבה ברשתות וגולשים חילוניים רבים ראו בטענות הללו השמצה של מייסד הרפובליקה, ולכן הוסיפו את תמונתו של אתאטורק לתמונת הפרופיל שלהם בפייסבוק כאות הזדהות מקובל ברשת. הגולשים קראו לחרם חברתי נגד כתב העת המופץ מטעם התוכנית, ודרשו לנקוט בצעדים משפטיים נגד התוכנית במסגרת "החוק להגנת זיכרון אתאטורק" שנחקק בשנת 1951, תוך שהם קוראים למשפטים תומכי אתאטורק להוביל זאת, תחת הסיסמה "סנגורים למשימה".²⁵ במסגרת החוק, נקבעו צעדי ענישה שיש לנקוט בגין ביטויים של אלימות פיזית או מילולית נגד מורשתו של אתאטורק. החוק, השנוא על אסלאמיסטים במדינה, זכה לתשומת לב בינלאומית בשנת 2007, בעקבות חסימת הגישה לאתר יו-טיוב על ידי הרשות השופטת בטורקיה, בעקבות סרטון שהופץ באתר ואשר חילל את מורשתו של מייסד הרפובליקה, כשהציג אותו בדמות של כלב. חברות טורקיות נאלצו לרכוש את הזכויות על הסרטון, על מנת שיתאפשר להם להסירו מהרשת ולהביא לביטול צו בית המשפט, ובכך לאפשר לגולשים הטורקים את הגישה לאתר הפופולארי. ואומנם הסערה שנוצרה ברשתות החברתיות ומחוצה להן על ידי הציבור החילוני בעקבות שידור התוכנית על אתאטורק הביאה למעצרו של ההיסטוריון ישליורט.²⁶

בעוד השיח הרשתי סביב הפגיעה בהנצחתו של אתאטורק נמשך, עלה שמו של האחרון גם בהקשר ציון יום האם הבינלאומי שחל השנה ב-14 במאי. כחלק בלתי נפרד מהמורשת "הכמאליסטית" החילונית, המזוהה עם דמותו של אתאטורק, שיתפו גולשים חילונים רבים את תמונתה של אמו, ה"גברת זוביידה", בשילוב סיסמאות כדוגמת:

"אימהות יכולות לשנות את העולם", וברכות שהופנו לגברת זוביידה על הצלחתה לגדל את מי שעתיד,

תמונת נשיא טורקיה ארדואן ואימו, מתוך

הקמפיין "הלל לאימהות שילדו גיבורים"

לדבריהם, להציל את המולדת מן הכובשים הזרים. דמותה של זוביידה כדמות מופת עבור אימהות צעירות נצרכה לאורך השנים באמצעות מערכת החינוך הטורקית, תוך

הצגת מאבקה לגדל את "מוסטפא הקטן" בכוחות עצמה, לאחר מות בעלה עלי רזה. דמותה של זוביידה חדרה בצורה עמוקה למרחב הסמלי הטורקי, ומבנים רבים בטורקיה נושאים את שמה. בשעה שהגולשים החילוניים ציינו את יום האם באמצעות אמו של אתאטורק, בחרו תומכי מפלגת הצדק והפיתוח (AKP) ואוהדי הנשיא ארדואן לשבח את אמו של האחרון, הגברת טנזילה, תחת הסיסמה "הלל לאימהות שילדו גיבורים". הקמפיין מבטא ניסיון ליצירת שינוי תודעתי בחברה הטורקית שתכליתו להכתיר את הנשיא ארדואן כאתאטורק של "טורקיה החדשה", וכחלק מכך גם למצב את אימו טנזילה בעמדה הסמלית של "האמא הלאומית", על פני הגברת זוביידה.

בשעה שהגולשים החילונים והאיסלאמיסטים נאבקים על זהות ה"אמא הלאומית", ביקשו מחנות נוספים להעלות על נס את דמות האם, כפי שהם רואים זאת. כך לדוגמה, מחנה השמאל קשר כתרים לאימהות של העיתונאי אוגור מומג'ו, המשורר נאזים חיכמט, והלוחם המרקסיסטי דניז גזמיש, כאשר כל אחת מהן מייצגת ציבור שונה בגוש השמאל. בעוד שדמותו של מומג'ו, שנהרג בהתנקשות פוליטית ב-1993 בידי אסלאמיסטים, מדגישה את הערכים החילוניים והרפובליקניים, דמויותיהם של הלוחם המקרסיסטי גזמיש, שהוצא להורג על ידי הממשלה הטורקית בשנת 1972, ושל המשורר הקומוניסטי חיכמט, שמת בגולה ברוסיה בשנת 1963, מצביעים על הגיוון בגוש השמאל במדינה. בקרב גולשים המשתייכים למחנה הימני, נעשה שימוש בתמונות של אימהות ששכלו את בניהם שנפלו בעת מילוי תפקידם במאבק מול המחתרת הכורדית (ה-PKK), ובמבצע הצבאי האחרון שהוביל צבא טורקיה נגד דאע'ש בצפון סוריה. באמצעות קמפיין זה ביקשו תומכי הממשל הטורקי לקדש את דמותו של החייל עומר חאליסדמיר, שנהרג לאחר שירה בקצין טורקי שהשתתף בניסיון ההפיכה הכושל שארע ב-15 ביולי 2016, ושיבחו את אמו על כך.²⁷

לשיח הצטרפו גם גולשים כורדים שהיללו את הגבורה וההקרבה של האימהות הכורדיות, ואשר ביקשו באותה הזדמנות להזכיר את הנעדרים הכורדים, שאינם אותרו מאז חילופי האש שהתחוללו בין הצבא הטורקי לבין ה-PKK בשנות ה-90. בד בבד, הביעו הגולשים הכורדים תקווה שהאימהות הכורדיות והטורקיות לא יבכו יותר את ילדיהן, וקראו להשגת שלום בין הצדדים.²⁸

חרף החסינות היחסית ממנה נהנית עדיין דמותו של אתאטורק במרחב הסמלי והפוליטי הטורקי, מציג השיח הנוכחי קולות אחרים המבקשים לחלוק על מורשתו ולבסס את דמותו של ארדואן כמייסד החדש של המדינה הטורקית, על פני דמותו האייקונית של אתאטורק. "מלחמת האימהות" שהתפתחה ברשת

מצביעה על הפילוח בקרב הציבור ב"טורקיה החדשה" של ארדואן בה יש לכל מחנה "אימא לאומית" אחרת, שמשמעו מודל חברתי ופוליטי רצוי אחר עבור החברה הטורקית.

- <https://twitter.com/namvarha/status/859225488308543492>: 13.5.17¹
- https://twitter.com/Hesam_Nasrin/status/859136342202220545: 13.5.17²
- <https://twitter.com/kiavash/status/859374430367215616>: 13.5.17³
- <https://twitter.com/Koohyar/status/859125173345189888>: 13.5.17⁴
- <https://twitter.com/radiojibi/status/859133602801516544>: 13.5.17⁵
- <https://twitter.com/ghaderi62/status/859366633109950468>: 13.5.17⁶
- רז צימט, "הוויכוח הפנימי בקרב הרפורמיסטים באיראן סביב ההשתתפות בתהלוכות יום ירושלים העולמי", ביהייב, כרך 2, גיליון 7,
יולי 2014, http://dayan.org/he/sites/default/files/Beehive_2014_July_HEB.pdf.⁷
- <https://www.facebook.com/BDSmovementarabic/>: 19.5.17⁸
- ראו לדוגמה את תמיכת ערוץ הלוויין הלבנוני אל-מיאדין, שפתח תיוג בשם "אל-מיאדין עם האסירים", 13.5.17:⁹
- <https://www.facebook.com/hashtag/المعتقلين مع الاسرى>¹⁰
- ראו לדוגמה תיוג שהשיקו גולים כוויתים בנושא: #الكويت تتضامن مع الأسرى الفلسطينيين; #اضراب الكرامة; DignityStrike;
#שביתת הכבוד; #أنا متضامن; https://www.instagram.com/explore/tags/اضراب_الكرامة/; #اضراب الاسرى¹¹
- https://twitter.com/escobar_007/status/862038914952945664: 9.5.17¹²
- <https://www.facebook.com/hashtag/saltwaterchallenge>; #مي وملح; #تحدي مي وملح; ראו לדוגמה סרטון של
<https://www.youtube.com/watch?v=0EUxipVlj0k>: 26.4.17.¹³
- <https://twitter.com/MohammedAssaf89/status/856942296067125248>: 25.4.17¹⁴
- דיקאן הפקולטה לחינוך באוניברסיטת ביר זית, <https://twitter.com/MohammedAssaf89/status/856942296067125248>: 25.4.17¹⁵
- דכיני פיצה האט בלבדון, איחוד האמירויות וערב הסעודית פרסמו התנצלות שקרית מטעם "פיצה האט העולמית" על הפרשייה:
#قاطعو بيتزا هات; BoycottPizzaHut; #بيتزا هت مكانك الزبالة.¹⁶
- <https://www.youtube.com/watch?v=gUW3Qqfbg4&t=1s>: 30.4.17.¹⁷
- <https://www.facebook.com/alqudsnewspaper/videos/10154633143242984/>: 29.4.17¹⁸
- #اضراب الكرامة¹⁹
- <https://twitter.com/MuayyadSuboh/status/859495022374379526>: 2.5.17²⁰
- <https://twitter.com/kaala1247/status/858742932123373569>: 30.4.17²¹
- #اضراب الاسرى²²
- <https://www.facebook.com/palestine/posts/10155310863635530>: 23.4.17²³
- #اضراب الكرامة²⁴
- https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=620760441451527&id=10000527297876: 22.5.17²⁵
- #SavcılarGöreve #DerinTarih²⁶
- Atatürk'e hakaret eden Süleyman Yeşilyurt tutuklandı: İşte ilk ifadesi, Cumhuriyet, May 12, 2017
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/739308/Ataturk_e_hakaret_eden_Suleyman_Yesilyurt_tutuklandi_ist_e_ilk_ifadesi.html [Accessed: May 15, 2017]²⁷
- #annesenbirtanesin, #AnnelerGünüKutluOlsun, kahraman şehitlerimiz anneleri, #mothersday²⁸
- Kürt Anneler